

Využití korpusů

při výuce češtiny jako cizího jazyka

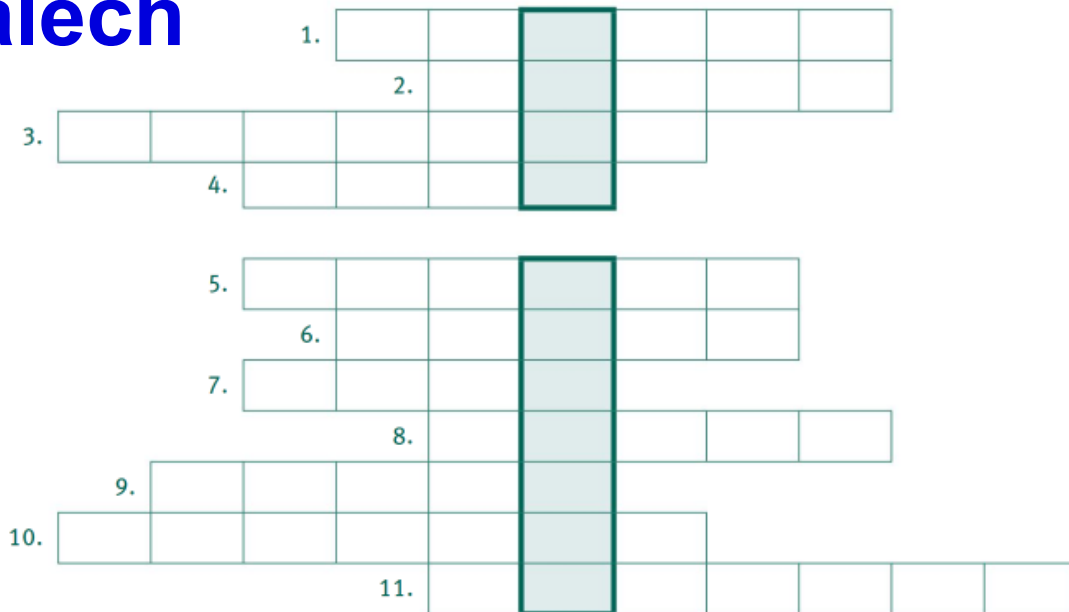
PLIN022

ÚKOL 9 – Frazémy a idiomy

Frazémy ve výukových materiálech

► 4. Co je to? Doplňte slova do křížovky. Pak je napište do tajenky pod křížovkou. V tajence je české přísloví.

130/5

Tajenka: (1–4) dělají (5–11)

► 5. Myslíte, že je to pravda? Máte podobné přísloví ve vašem jazyce?

► 6. Pište o sobě. Jaké oblečení obvykle nosíte do práce, do školy...?

► 46. Co se česky říká o lidech? Doplňte vhodné zvíře.

koza
prase
opice
želva
lev
slon

1. Je silný jako
2. Je mlsný jako
3. Je pomalý jako
4. Je chytrý jako
5. Je špinavý jako
6. Chová se jako

v porcelánu.

1. LEKCE

Taková normální rodina

1. Vyprávějte o své rodině.

- Odkud jste?
- Jste ženatý / vdaná?
- Máte děti?
- Kde pracujete?
- Jak často navštěvujete své příbuzné?
- Jste svobodný / svobodná?
- Máte sourozence?

2. Čtete text.

Jsme taková normální česká rodina. Bydlíme v rodinném domě v Táboře, v malém městě asi hodinu jízdy od Prahy.

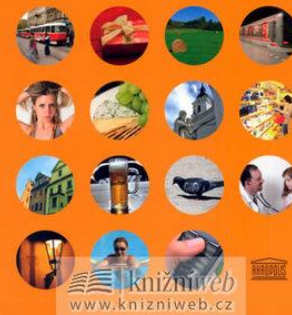
Jmenuju se Petr, je mi osmnáct let a studuju na gymnáziu. Příští rok budu dělat maturitu a potom chci studovat práva na univerzitě v Praze. Jako snad každý kluk se zajímám o sport. Hraju fotbal a volejbal a od osmi let se věnuju veslování.

Můj táta se jmenuje Pavel. Před osmi lety založil malou reklamní agenturu a od té doby je ve dne v noci v práci. Neumí moc odpočívát, a jestli to takhle půjde dál, tak z něho bude za chvíli workoholik. Jediným místem, kde dokáže odpočívát, jsou tenisové kurty, protože hraje vášnivě rád tenis. V poslední době taky tráví hodně času nočním surfování po internetu. Má rád dobré jídlo a občas chodí s námi do italské nebo čínské restaurace na nějakou specialitu.

TAKOVÁ NORMÁLNÍ RODINA

3. Co znamená, když se řekne:

- 1. Je kost a kůže.**
 - a) Je velmi hezká.
 - b) Je velmi hubená.
 - c) Je velmi stará.
- 2. Je v práci ve dne v noci.**
 - a) Pracuje jenom ve dne.
 - b) Chodí do práce jenom v noci.
 - c) Pracuje neustále.
- 3. Pořádá dámskou jízdu.**
 - a) Jezdí s přáteli na výlet.
 - b) Schází se jen s přítelkyněmi.
 - c) Jezdí pravidelně na kole.
- 5. Může na ní oči nechat.**
 - a) Bolí ho oči.
 - b) Velmi se mu líbí.
 - c) Všímá si jí jen občas.
- 4. Stále lítá po obchodech.**
 - a) Pořád chodí nakupovat.
 - b) Nabízí obchodníkům zboží.
 - c) Nakupuje v cizině.
- 6. Udělá pro ni první poslední.**
 - a) Rád jí pomůže.
 - b) Všechno jí koupí.
 - c) Udělá pro ni všechno.

Pracovní list č. 22:

IDIOMY – Mám pocit, že snad vyletím z kůže, jaký mám vztek.

Anotace

Cvičení tohoto typu cílí na porozumění idiomům a jejich vhodné užití. Hodí se pro pokročilé žáky, kteří už většinou nemají potíže se základním významem slov. Žáci ve cvičení z tohoto pracovního listu aktivně pomocí korpusu vyhledávají překlad idiomů, pomocí kontextu by pak měli být schopni doplnit idiomy do textu. Jelikož pracují s překladem do mateřského jazyka, mohou v následné diskusi porovnávat jazykové obrazy světa v různých jazycích, a zlepšovat si tak svoji interkulturní kompetenci.

Postup práce

Před samotnou prací s korpusem musejí být žáci seznámeni s existencí idiomů, nejlépe pomocí textu obsahujícího dostatečně názorné idiomy. Pokud učitel pracovní list nepoužije v návaznosti na text obsahující idiomy se somatismy, obrátí pozornost žáků k metaforickému užití slova *kůže* pomocí příkladových vět v prvním cvičení. Na jejich základě lze také žáky seznámit s pojmem metafora, pokud jim není znám. Učitel se následně zeptá, zda žáci znají další idiomy se slovem *kůže*. Příklady zapisuje na tabuli a nechá žáky uvést kontext užití.

Další idiomy se slovem *kůže* jsou ve třetím cvičení. Žáci samostatně nebo ve skupinách podle mateřského jazyka doplní znění idiomu ve svém jazyce. Tato fáze může proběhnout také jako domácí práce. Následuje diskuze nad idiomem v jednotlivých jazycích. Ve druhém cvičení si žáci poté prakticky vyzkouší, zda idiomům správně porozuměli a zda je dokážou vhodně užít.

KORPUSY V JAZYKOVÉM
VYUČOVÁNÍ

Kateřina Šormová, Karel Sebesta a kol.

FAKULTA JAZYKOVÉHO A SOCIÁLNÍHO VĚD ÚNIVERZITY KARLOVY

Pracovní list č. 22:

IDIOMY - Mám pocit, že snad vyletím z kůže, jaký mám vztek.

- 1. Přečtěte si texty a řekněte, co znamená vyletět z kůže a zachránit si kůži.**

Poslyšte, já se naštvu málokdy, ale tohleto je vážně moc. Mám pocit, že snad vyletím z kůže, jaký mám vztek.

Za války někteří lidé dělali hrozné věci, jen aby si zachránili kůži: lhali, kradli nebo i zabíjeli.

- 2. Znáte další fráze, ve kterých používáme slovo kůže metaforicky?**
- 3. Najděte pomocí Trequ překlady těchto idiomů do svého jazyka. Používá váš jazyk taky slovo kůže?**

vyváznout se zdravou kůží

kůže líná

být v něčí kůži

nebýt ve své kůži

Pracovní list č. 22:

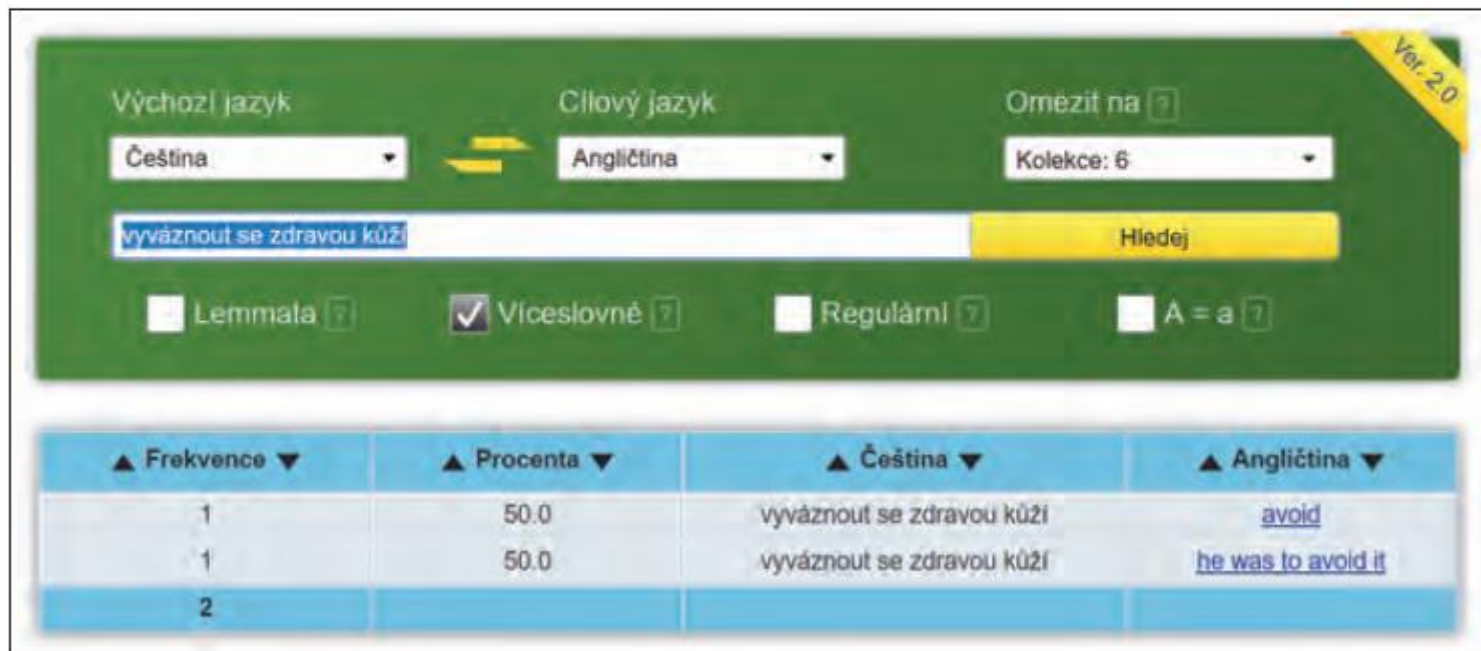
IDIOMY - Mám pocit, že snad vyletím z kůže, jaký mám vztek.

4. Doplňte správný idiom ze cvičení 3 podle kontextu.

1. Včera kolem osmé hodiny ranní u Chotěbuze: Dvě nabouraná osobní auta míjel ve směru od Českého Těšína na Karvinou polský kamion. Řidič kamionu při průjezdu kolem místa nehody snížil rychlost, vzápětí ale do něj zezadu narazila avia. Její řidič _____ (*minulý čas*), smůlu ale měl jeho spolujezdec († 39). „Lékaři i přes veškerou snahu mladšímu muži nedokázali pomoci. Svým zraněním na místě podlehl,“ uvedla mluvčí karvinské policie Zlatuše Viačková.
2. Řeknu vám, nechtěla bych _____ - tátu nemá a máma se o něho nestará! K čemu to povede? Co z něj vyrostete?
3. Hned jak se vrátila, poznal, že _____. Ani neodpověděla na pozdrav, jen kývla hlavou.
4. No tak, _____, vstávat!

Postup práce s korpusem

Do aplikace Treq postupně napište všechny idiomy a zaškrtněte políčko Víceslovné. Zvolte si cílový jazyk. Po kliknutí na překladový ekvivalent se vám zobrazí příkladové věty. Vhodné vyberte pro druhé cvičení.

The screenshot shows the Treq application interface. At the top, there are dropdown menus for 'Výchozí jazyk' (set to 'Čeština') and 'Cílový jazyk' (set to 'Angličtina'). A yellow arrow points from the source language to the target language. To the right, there is a search limit 'Ormežit na' set to 'Kolekce: 6'. Below this is a search input field containing 'vyváznout se zdravou kůží' and a yellow 'Hledej' button. Underneath the search bar are four checkboxes: 'Lemmata' (unchecked), 'Víceslovné' (checked), 'Regulární' (unchecked), and 'A = a' (unchecked). Below the search bar is a table with the following data:

▲ Frekvence ▼	▲ Procenta ▼	▲ Čeština ▼	▲ Angličtina ▼
1	50.0	vyváznout se zdravou kůží	avoid
1	50.0	vyváznout se zdravou kůží	he was to avoid it
2			

Řešení

1. dle mateřského jazyka žáků
2. vyváznul / vyvázl se zdravou kůží – být v jeho kůži – není ve své kůži – kůže líná

Název	Česká přísloví
Štítky	ČCJ, papír, počítač, slovní zásoba, spojování, hledání
Úroveň	B2, C1

Zadání

Přísloví je ustálený výrok, jenž obsahuje obecně platné zásady nebo zkušenosti mravoučné povahy. Jejich podoba je podmíněna kulturním a jazykovým prostředím dané země. Velice často mají rýmovanou podobu. Vaším úkolem je nyní podívat se na následující části vět a spojit je tak, aby dohromady tvořily česká přísloví. Pokud si nevíte rady, zadejte první část věty do korpusu (<https://kontext.korpus.cz>).

1. Kam vítr,	A. ani smrt nebere.
2. Co je šeptem,	B. to srdce nebolí.
3. Co oči nevidí,	C. tak si lehne.
4. Kdo jinému jámu kopá,	D. to na jazyku.
5. Bližší košile	E. sám do ní padá.
6. Co na srdci,	F. to je čertem.
7. Jak si kdo ustele,	G. tam pláští.
8. Kde nic není,	H. než kabát.

1.____ 2.____ 3.____ 4.____ 5.____ 6.____ 7.____ 8.____

Dokázali byste odhadnout, co tato přísloví znamenají?

Slyšeli jste i jiná přísloví?

<https://korpus.cz/proskoly>

Název	Idiomy – srdce
Štítky	ČCJ, počítač, slovní zásoba, psané korpusy
Úroveň	B2, C1

Zadání

Zkuste v korpusu psaného jazyka (např. SYN2015) v rozhraní KonText (kontext.korpus.cz) vyhledat následující části idomů, doplňte jejich celé znění a na základě okolního kontextu se pokuste vysvětlit jejich význam.

a) od srdce

význam:.....

b) srdce na dlani

význam:.....

c) kámen ze srdce.

význam:.....

d) Co na srdci

význam:.....

e) srdce v kalhotách.

<https://korpus.cz/proskoly>

Autor: Adrian Jan Zasina/ÚČNK

11. FRAZÉMY

109. Vyhledejte uvedené části frazému v korpusu SYN2020 a doplňte přirovnání.

- a) Věrný jako _____
- b) Líný jako _____
- c) Chudý jako _____
- d) Pyšný jako _____
- e) Chytrý jako _____
- f) Hluchý jako _____

110. Vyhledejte uvedené části frazému v korpusu SYN2020 a doplňte přirovnání.

- a) Bledý jako _____
- b) Ostrý jako _____
- c) Zdravý jako _____
- d) Roste jako _____
- e) Lije jako _____
- f) Lež jako _____